

УДК 1 (092)“-02“

Ковальова О.В.¹, Повзло О.М.²

¹ студ. гр. ІФ-312 НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СПЕЦИФІКА ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА, ПЛАТОНА, АРИСТОТЕЛЯ

Величезний вплив на античну і світову філософію справив Сократ. Він активно критикував софістів за те, що «навчають мудрості за платню», стверджував, що є такі людські якості, які в людини від бога і священні. Це краса, мудрість та ін. І непристойно, аморально торгувати ними. Сократ ніколи не вважав себе мудрим. На думку Сократа, він лише філософ, який любить мудрість. Один з відомих його висловів: «знаю, що нічого не знаю» – є, справді, поясненням необхідності глибшого пізнання самого себе. Своїм найважливішим завданням Сократ вважав «виховання людей», зміст якого вбачав у дискусіях і бесідах, а не в систематичному освоєнні якихось знань. На його погляд, будову світу, фізичну природу речей пізнанні неможливо, пізнати можемо тільки самих себе. Це

розуміння предмета пізнання Сократ висловив формулою: «пізнай самого себе». Головне у знанні не теорія, а практика – мистецтво жити. Знання, за Сократом, є думка, поняття про загальне. У центрі філософії Сократа постає людина, її ставлення до сім'ї, суспільства, законів і, що важливо – ставлення до богів. У бесідах та дискусіях Сократ звертає увагу на пізнання суті доброчесності. А основними доброчесностями вважав він стриманість, мужність та справедливість. Ці доброчесності людина здобуває шляхом пізнання та самопізнання. В бесідах, суперечках та дискусіях Сократа формувалася філософський метод, який назвали діалектикою. Мета методу – досягнути істини виявленням суперечностей у твердженнях противника шляхом постановки правильно підібраних питань.

Учень Сократа, Платон, був творцем ідеалізму, а великий учень самого Платона, Аристотель, засновник перипатетичної школи, став творцем реалізму. Поняття «реалізм тут слід трактувати не в сенсі матеріалізму», а, скоріше, як пізніший Європейський «позитивізм». Аристотель ніколи не стверджував, що матерія первинна по відношенню до ідеї. У нього чимало висловлювань в прямо протилежному сенсі. Але основна його тенденція збігається з позитивізмом: Аристотеля, на відміну від Платона, цікавить не стільки внутрішня сутність буття, першооснова світу як така, скільки взаємини різних речей і понять один з одним.

За поглядом Платона, істинне буття належить тільки загальним поняттям; вони існують окремо від явищ, в особливій області, в світі ідей. За вченням Аристотеля, ідеї мають своє існування в самих явищах; шляхом до вивчення ідей, складових сутність явищ, має служити дослідження явищ. Тому емпіричне дослідження, що було у Платона лише маловажним вступом до умоглядних міркувань, служить основою філософії Аристотеля. За вченням Аристотеля, ідея-тільки форма, що охоплює матерію, з якої утворює вона предмет. Ідея і явище існують не окремо один від одного, а в поєднанні між собою, і мета його досліджень – визначити ідеї, що діють в явищах. Точка відправлення у Платона і у Аристотеля однакова, але питання про відносини ідей до явищ вирішується у Аристотеля зовсім не так, як у Платона. Обидва вони вважають справжнє знання найвищою метою прагнень людини, найважливішим елементом щастя. Але у Платона чеснота зливається зі знанням істини, вивчення філософії веде до володіння не тільки розумовим, а й моральним досконалістю. Аристотель точніше визначає відмінність між знанням і практичним життям; разом з тим, він ставить філософію в тісний зв'язок з досвідченими знаннями. Таким чином, філософія поділяється у Аристотеля на теоретичну і практичну. Завдання

теоретичної філософії, на його погляд, підводити дані досвіду під єдність поняття, і виводити із загальних істин приватні. Отже, точки зору Платона і Аристотеля – два полюси, біля яких оберталися в наступні часи давнини і будуть вічно обертатися всі дослідження істини.